

INTERVJU: MARIO BANOŽIĆ

MINISTAR OBRANE O NOVOM DUGOROČNOM PLANU RAZVOJA ORUŽANIH SNAGA, PROJEKTIMA KOJE PLANIRA ZAVRŠITI DO ISTEKA MANDATA, ODNOSU S PREDSJEDNIKOM REPUBLIKE I VRHOVNIM ZAPOVJEDNIKOM...

str. 4

**OD 2024.
HRVATŠKI
PILOTI ČUVAT
ĆE NAŠE NEBO U
NOVIM AVIONIMA**



Intervju | Mario Banožić, ministar obrane

Piloti će uspješno završiti obuku

Pitaju me što ću novo uvesti. Pa nedovršeni projekti stoje već pet godina. Ako nisu dobri, treba ih napustiti, a ako su dobri, onda ih trebamo završiti

Davor Ivanković



Mario Banožić (42), ministar obrane, dobro se sjeća Domovinskog rata jer su njegovi Vinkovci bili na prvoj liniji. Uz 30-tu obljetnicu osnivanja HV-a, kaže da je njegova generacija odgajana pamti na koji način je stvorena hrvatska država i da osjećaš da nešto moraš napraviti za državu i vratiti joj. Pa, eto, Banožić ima tu rijetku priliku da stvarno sudjeluje u nečemu velikome, nabavi nove borbene eskadrile, najvećoj vojnoj nabavi u povijesti HV-a i države.

Uskoro će godinu dana kako ste postali ministar obrane, kad ste dolazili, jedni su tvrdili da neće biti dobro jer nemate iskustva s vojnim sustavom, dok su drugi, naprotiv, smatrali da je baš dobro da dođe neopterećeni civil, a ne bivši vojnik?

Ministarstvo obrane prati razvoj Hrvatske vojske, a sa sustavom sam imao dodira kao ročni vojnik, no nisam bio u profesionalnom sastavu. Dobra osobina menadžera koji može upravljati ministarstvom je sposobnost osluškivanja sustava vojske te se tako onda mogu tražiti dobra rješenja. Čim sam preuzeo ministarstvo uočio sam da HV ima dosta započelih, a nedovršenih projekata. Dakle, u tome sam prepoznao slabosti sustava koje nastojim mijenjati kod pripremanja novih projekata i načina trošenja raspoloživog vojnog proračuna.

Vama će pripasti čast provesti najznačajniju vojnu investiciju u povijesti HV-a i HRZ-a, nabavu nove borbene eskadrile. Hoće li 2024. hrvatsko nebo čuvati naši ili strani piloti?

Čuvat će ga naši piloti. Kad sam postao ministar, taman me zateklo osnivanje Vladina međuresornog povjerenstva za nabavu aviona, koje je vodilo postupak nabave, provelo validaciju i pripremila Vladi stručnu podlogu za donošenje odluke. Zanimalo me zašto je propao prvi natječaj, zašto se to dogodilo. To sam proučio i tražio rješenje kako nam se to ne bi ponovno dogodilo. Naša skupina odradila je vrhunski posao i, što je izrazito važno, postupak uopće nije bio kontaminiran, nijedna informacija sve ovo vrijeme nije izašla u javnost.

Nije, zato što ste radili u potpunoj tajnosti. Javnost nije dobila gotovo nikakvu informaciju, pa čak ni tko je ušao u užu krug od četiri ponuditelja?

Takav je bio plan, da ništa ne izađe i da se ništa ne komentira. Na tome nam čestitaju i zemlje ponuditelji. Prema ponuditeljima je postupak izveden potpuno transparentno, no kako je riječ o resoru od najveće važnosti za nacionalnu sigurnost, jasno da nije mogao biti javan.

Postupak je prema javnosti bio netransparentan. Neke druge zemlje to rade, što se javnosti tiče, na puno transparentniji način i zna se koliko vrijede čije



DUŠKO JARAMAZ/PINSELL

ponude?

Ipak je riječ o vojnom resoru. Mi smo nekoliko puta radi dokazivanja javne transparentnosti i poštenja prilikom nabava bili dovedeni u situaciju da smo javno prikazali što se i kako nabavlja, što nas je dovelo u neodrživu situaciju, izložilo nas je javnim i nejavnim pritiscima, lobiranjima i pokušajima utjecanja i kreiranja stava javnosti oko nekih ponuda. Nastao je kaos. Mislim da to nije dobro, no shvaćam da se to dogodilo dijelom i zbog stanja u društvu, da je vladalo veliko nepovjerenje prema trošenju javnog novca. Zemlje ponuditelji mogu se javiti i na natječaj u drugim zemljama i ta klasificiranost podataka je i u njihovu interesu. Borbenu spremnost HRZ-a jako smo teško i krvavo zaradili u Domovinske ratu. Činjenica je da u ovom trenutku Hrvatskoj ne prijeti vojna ugroza, no zadržavanje ove borbene komponente nije hir ili potreba vojske za novim igračkama, nego su ti avioni jednostavno temelj naše sigurnosti. To je i u našem gospodarskom interesu. Neke zemlje već sada pokazuju zanimanje za sudjelovanje naših zrakoplova u air-policingu za njih, a to nam je važno i u gospodarskom smislu.

Kad se dogodio katastrofalni potres na Banovini, je li nabava aviona bila dovedena u pitanje kao što se u javnosti sumnjalo?

Ne. No nažalost bili smo suočeni prezentacijom nekih skupina koje su iskoristile potres. To su razne Facebook grupe koje stalno pokušavaju distribuirati neke poluinformacije vezano uz nabavu aviona i najčešće je riječ o dezinformacijama. U drugoj skupini su tzv. vojni analitičari, a riječ je najčešće o lobistima, njih plaćaju neki od ponuditelja kako bi otvarali određene teme i kreirali mišljenje javnosti u korist njihova klijenta. U trećoj skupini su stvarni poznavatelji prilika, a riječ je uglavnom o bivšim pilotima. Putem tih skupina često se publicirao stav kako mi nikada nećemo nabaviti borbenu avijaciju te se onda kao spasitelj pojavljivao jedan ponuđač koji bi nama navodno jedini bio priuštiv. Zbog takvih lobiranja uglavnom smo uskraćivali informacije, ali smo nastavili raditi na nabavi i u vrijeme jakog potresa i u vrijeme trećeg vala korone. Raspoloženje u Vladi i u Hrvatskoj vojsci bilo je da nećemo odustati.

No, nakon takvih potresa i posljedica korone financijska situacija je nepovoljna i ne ide na ruku takvoj nabavi?

Realno, za takvu veliku nabavu nikad nećemo imati financijski povoljnu situaciju. Riječ je o najvećoj i najvrednijoj nabavi u trideset godina HV-a. I naravno da takvu nabavu nećemo biti primorani platiti odjednom, nego uz postupnu otplatu kao što to, uostalom, čine i hrvatske obitelji kada rješavaju problem stanovanja i slične velike investicije. Valja naglasiti da otplata borbene eskadrile neće "pojести" vojni proračun.

Kakva je vaša suradnja i razumijevanje s Glavnim stožerom OS RH? Slažete li se u planovima razvoja HV-a?

Svakodnevno komuniciramo. Kad sam došao, zatekao sam po-

jedine strateške dokumente koji nisu usvojeni niz godina, što me iznenadilo. Zatekao me i Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga (DPR) koji odudara od onoga što je trebalo biti napravljeno. Osnovni izgovor zašto to nije bilo dovršeno prema planu bio je nedostatak novca. Stoga sam odlučio napraviti novi DPR koji će na temelju proučenih slabosti biti izmijenjen i sastojat će se od dva dijela, skrivenog i neskrivenog. Neskriveni će biti onaj u kojem će se opisati zatečeno stanje vojske i njezine potrebe, a skriveni bi trebao sadržavati detaljan plan projekata, terminski plan, procijenjene iznose potrebne za projekte, nositelje i jasne izvore financiranja. Kada takav dokument usvoji Hrvatski sabor, on je praktički nacrt proračuna za idućih deset godina HV-a. I ne može se onda dogoditi da taj DPR bude na snazi, a onda dođe sljedeći ministar i u rebalansu skine sredstva.

Neskriveni dio, dakle, vidjeli bi zastupnici i javnost, a skriveni samo članovi Odbora za obranu, Vlade i vojnog vrha?

Ipak moramo shvatiti da je ovdje riječ o resoru obrane koja je temelj nacionalne sigurnosti. DPR će biti usklađen s velikim promjenama koje se događaju u vojskama i članica NATO-a i naših susjednih zemalja. Ali točne specifikacije naših planova ipak ne mogu biti javni dokument. Nedostaju i dvije strategije, jedna stoji nepromijenjena čak od 2002., a riječ je o strategiji obrane i vojnoj strategiji. Kad povežemo te strateške dokumente i Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman", partnere i saveznike, naše razvojne probleme, budući Europski obrambeni fond, fakultete, institute, to je onda smjer u kojem vidim ciljeve svojega mandata.

Poslije nabave aviona ostaje još niz nedovršenih vojnih projekata, poput projekta nabave i modernizacije američkih vojnih oklopnih vozila Bradley, o kojem govorimo već četiri godine, helikoptera Black Hawk, koji se isto provlači već četiri godine, dovršetak serije obalnih ophodnih brodova, koji se rade već šest godina, te nekih infrastrukturnih projekata koji su započeti prije pet-šest godina. I htio bih to završiti. Mene pitaju i novinari i vojni analitičari što ću unijeti novoga. Pa što ću unijeti novoga kada su ostali projekti i stvari nedovršene već pet godina. Ako nisu dobri, treba ih napustiti, a ako su dobri, onda ih trebamo završiti. A tek ćemo nabavom borbene aviona dosegnuti one planske veličine i postotke za koje smo se obvezali kao članica NATO-a.

Pa kako ćemo te planove ostvariti sa sadašnjim vojnim proračunom koji nije slavan?

Moramo tražiti i druge izvore financiranja. Tu mogućnost vidim u suradnji s hrvatskim klasterom vojne industrije, koji je do sada dobivao našu podršku za razvoj i plasman proizvoda obrambene industrije u zemljama NATO-a. U Obrambenom fondu EU veliki su iznosi: za istraživanje i razvoj 2,6 milijardi eura, 4 milijarde eura za razvoj sposobnosti. To je namijenjeno tehnološkom razvoju njih kao proizvođača, a i mi kao krajnji korisnici, ministarstvo i vojska,

DOPRINOS SIGURNOSTI I STABILNOSTI**Ne vidim zašto Srbiju pogađa naših 150 vojnika na Kosovu****Prošle smo godine povukli naše vojnike iz Afganistana i bilo je najavljeno da ćemo ojačati našu nazočnost na Kosovu u sastavu KFOR-a i podići svoje snage na oko 150 vojnika. Čuje se da se to Srbiji nije dopalo te su lobirali da se to ne dogodi?**

Odluka o Kosovu donesena je javno u Hrvatskome saboru, prema njoj se broj vojnika povećava s 40 na do 150. Dakle, to nije radeno u tajnosti i nije bilo prostora da Srbija ovako reagira, ne vidim ništa spornoga u tome da mi kao zemlja članica NATO-a idemo u to područje operacije i mirovnu misiju u kojoj ćemo doprinijeti sigurnosti i stabilnosti. Ne treba se nitko zato osjećati pogođenim.

Zadržavanje borbene avijacije nije hir ili potreba vojske za novim igračkama, ti su avioni jednostavno temelj naše sigurnosti**HRZ ima dugogodišnju tradiciju školovanja pilota koja je prepoznata u svijetu i ne znam odakle nevjerica**

imat ćemo povlastice. Mi planirane projekte ne možemo završiti bez dodatnog novca, naši vojni budžeti su u zadnje vrijeme bili od 4,6 do 5,2 milijarde kuna godišnje, s tim da te dvije godine kada su bili najintenzivniji nije sve iskorišteno. Vidim i dosta velik kadrovski problem. Problem sa smanjenjem vojnog proračuna bio je u tomu što je po navici smanjivan linearno, svima i za sve. To se tako ne radi.

Svjedoci smo da većina zemalja, kao i članica NATO-a bilježi rast vojnih proračuna, dakle ne samo Srbija koja ga diže za čak 44 posto. I Hrvatska je na prekretnici?

Novi DPR tu će biti potpuno realan, a očekujem da ćemo ga usvojiti ove godine. U njemu će biti uključen i višenamjenski borbeni avion te prateća infrastruktura i naoružanje. Obalni ophodni brod je projekt koji ćemo zatvoriti, izradili smo terminski i plan izvršavanja obveza s Brodosplitom i to će biti završeno.

Sada kada između Vlade i Milanovića ne postoji gotovo nikakva komunikacija, vi ste u**poziciji "časnika za vezu", no i vaš je odnos s predsjednikom napet prema se Milanović prema vama ponaša zaštitnički, ali to vjerojatno da bi iznervirao premijera?**

Razumijete tu situaciju. Prema predsjedniku Republike nastojim ostati pristojan. Nisam očekivao da ću se u životu naći u situaciji da budem grub prema predsjedniku svoje države, ali očekujem da predsjednik respektira i moju funkciju i posao ministra obrane. I on je bio u sličnoj situaciji kada je kao premijer tražio respekt za svojega ministra obrane. I ne znam zašto to ne vrijedi kad sam ja u pitanju. I predsjednik države i ministar obrane svojevrsno su "listopadno drveće" koje se izmjenjuje, ali je Hrvatska vojska ovdje "zimzeleno, koje ostaje". Kada u razgovoru s predsjednikom Milanovićem osjetim da nešto nije u redu, to jasno i artikuliram, je li mu to pravo ili nije, to ne znam. Reagiram kad vidim da se političkim porukama loše utječe na razvoj HV-a. Za proračun, trošenje, donošenje svih odluka odgovorna je Vlada. U vrijeme njegove Vlade postavljen je ovakav odnos, ne vidim zašto bi sada bilo drukčije samo zato što su se akteri promijenili. Ne bih htio da se u nezgodan položaj dovede vojni vrh i načelnik Glavnog stožera Robert Hranj. Primarno mi je da se nanese što manje štete HV-u jer oni nisu zaslužili da budu tema dnevnopolitičkih prepucavanja.

Bili ste u obilasku Đure Đakovića, tamo ulazi novi investitor iz Češke, hoćemo li i kada zatvoriti projekt s nabavkom američkih oklopnih vozila Bradley, modernizacija kojih bi trebala potom uslijediti u DD?

Očekujem da će negdje do kraja ljeta ove godine biti jasna situacija i koje projekte zatvaramo u no-

vom DPR-u. Moja je namjera i taj projekt završiti. Naslijedio sam i "čudo" imovinskopravnih problema, 11.000 stanova vodi se na MORH i to treba završiti. I kadrovske promjene su ključne. Meni treba mandat da kao menadžer zatvorim stare priče i postavim ostvariv i financiran budući DPR.

Hoće li i korveta ući u taj DPR?

Moramo zatvoriti projekt serije obalno-ophodnih brodova i onda stvoriti uvjete i za izvanobalni ophodni brod. Ista je stvar i s nabavama nužnim za područje protuzračne obrane i nabave novih raketnih sustava.

Puno nade se polaže na novoosnovani Europski obrambeni fond kao izvor financiranja i naše vojne industrije i vojske, kako će on funkcionirati?

Tri zemlje članice moraju se udružiti na istom razvojnom projektu. Primjerice, naoružavanju i opremanju borbenih vozila Patria. Ima ih Poljska, Finska i mi. Provjeri se ima li interesa za, recimo podizanje razine protuoklopne zaštite i na koji se to način može izvesti. Kako ćemo to izvesti, trebaju nam neka informatička rješenja, dakle idemo u suradnju s informatičkim fakultetima, studijima računalstva, vojnim institutima i ta se istraživanja plaćaju iz Fonda, dijela za razvoj.

Potom se, primjerice, zaključuje kako odabrane tvrtke koje sudjeluju u tom razvoju trebaju ujedno podignuti i svoje tehnološke sposobnosti, one se kandidiraju i produ li, iz drugog dijela Fonda financira se njima i nabava novih strojeva. Nakon dovršenog razvoja iz trećeg dijela Fonda plaća se, opet primjerice HV-u, nabava prvih 100 komada unaprijedenih oklopnih vozila. Ovo jest prilika za Hrvatsku i to je model oko kojega će se potom formirati "Europska vojska", putem zajedničkih europskih oružanih sustava i opreme europske proizvodnje. Benefit naših tvrtki bit će već da novcem Fonda nabave nove strojeve vrijedne desetke milijuna eura te omasove svoju proizvodnju i izvoz.

Može li se tako napokon u Hrvatskoj podignuti i tvornica streljiva?

Metak može svatko proizvesti, pitanje je što se tim streljivom još dobiva. Proizvodimo vlastite cijevi za puške i pištolje, koje za tržište EU imaju svoj CIF broj, dakle možemo za tu pušku razviti i odgovarajući metak. Kupac koji nabavlja od karlovačkog HS produkta puške i pištolje u tom će slučaju nabavljati i streljivo razvijeno baš za to oružje jer ono daje bolje performanse nego druga streljiva. Tako osiguravamo buduće tržište te je i tvornica streljiva isplativa, uz ovakav kontinuitet, kvalitetu i količinu.

Sad kada idemo na nabavu aviona, čujemo kritike da nemamo dosta pilota, ali se izražava i nevjerica da naši piloti neće niti uspjjeti završiti obuku za tako sofisticirane zrakoplove?

Hrvatsko ratno zrakoplovstvo ima dugogodišnju tradiciju školovanja pilota koje je prepoznato u svijetu i ne znam odakle takva nevjerica. Uvjeran sam da će naši piloti uspješno završiti obuku za jedan takav sofisticirani avion.